

Asia: VN/10633/2020

Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportti

Väliraportissa on kuvattu koronaviruskriisin aikaista digiloikkaa laajasti eri sektoreilla. Katsotteko, että sektorien kehitystyötä on kuvattu riittävällä tavalla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Kuvaus on kattava ja eri toimialat hyvin huomioon ottava.

Katsotteko, että toimet, joita väliraportissa esitetään, riittävässä määrin edistävät tavoitteita? Jos ette, miten toimenpiteitä tulisi täydentää?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Raportissa on hallinnon osalta käsitelty laajasti kuntahallintoa, jossa on lainsäädäntömuiutosten tarvetta (kokouskutsut, etäkokoukset). Pulmat ovat samoja muussakin julkishallinnossa, esimerkiksi seurakuntahallinnossa. Myös sähköinen äänestämisen vaaleissa olisi hyvä ottaa taas tarkasteluun. Nyt korona on monessa maassa lykännyt vaaleja ja pulmia on ollut esimerkiksi USA:n presidentinvaalien esivaalien järjestämisessä. Suomessa voisi tulla eteen vastaava tilanne. Sähköisen äänestämisen mahdollisuus (vaikka samalla olisi perinteinen tapa äänestää olemassa) edistäisi vaalien järjestämistä myös tilanteessa, jossa ihmiskontaktien määrää on perusteltua pyrkiä rajoittamaan. Koska edustan yliopistokenttää, kaipaisin myös täsmällisempää pohdintaa siitä, miten digitaaliseen ympäristöön saataisiin oppimisalustoja ja omaksutun tiedon mittaamisen tapoja, joissa vilpin mahdollisuus olisi minimoitu. Pitää harkita kokonaan uusia tapoja mitata oppimista. Perinteinen tapa mitata opopimista ei kertakaikkiaan sähköisessä ympäristössä toimi. Oikeuslaitos näyttää unohdetun toimenpide-ehdotuksissa lähes kokonaan, hallintoa kyllä käsitellään. Toki toimenpide-ehdotuksessa 24 on oikeusprosessit otettu huomioon lyhyellä maininnalla. Myös oikeudenkäyntejä on mahdollista kehittää digiympäristöön, jotta ei jouduta tilanteeseen, jossa asioiden käsittelyä siirretään, kuten tehtiin tänä keväänä. Sillä tiellä ei voida jatkaa.

Mitkä toimenpide-ehdotukset tulisi priorisoida? Millä perusteilla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

9-15 kohdat ovat etusijalla, jotta muita toimenpiteitä edes voidaan toteuttaa.

Toiseksi tulevat kohdat 1-8, jotka liittyvät toimintaympäristöihin ja niihin liittyvän lainsäädännön kehittämiseen.

Sitten tulevat toimenpiteet 22-25. Heti seuraavana ovat ihmisten digitaitoihin liittyvät toimet (16-21). Kohdat 22-25 ja 16-21 pitää sovittaa toisiinsa tasatahtisesti. Hallinnon keventäminen 26-32 liittyy saumattomasti edellisiin ja sitä on tehtävä rinnan muiden toimenpiteiden kanssa. Hallintoa voidaan keventää vain siinä tahdissa kuin ihmisillä on valmiudet asioida sähköisessä hallinnossa. Toimenpiteet 33-36 ovat tärkeitä ja niitäkin on toteutettava samanaikaisesti muiden toimenpiteiden kanssa. Priorisointi on ylipäätään pulmallista, koska eri toimenpiteet ovat riippuvuussuhteessa toisiinsa.

Mitä toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Ensiarvoisen tärkeää on ottaa huomioon se, että tekniikka ei "jyrää" lakia. Kunkin teknisen toimenpiteen osalta on arvioitava sen suhde lainsäädäntöön. Laki ei voi joustaa sen mukaan, mitä tekniikka vaatii. Tästä on varoitavia esimerkkejä eri hallinnonaloilla. Digitaalisia ratkaisuja on jouduttu peruuttamaan, kun on havaittu niiden olevan ristiriidassa voimassa olevan lainsäädännön kanssa. Erittäin tärkeää on vuoropuhelu teknisen asiantuntemuksen, hallinnon ja juridisen osaamisen kesken. Myös tutkimusta tarvitaan ja digitalisaation tutkimusta tulee lisätä, samoin siihen liittyvää julkista rahoitusta.

Toimenpide-ehdotuksissa on viitattu jo käynnissä oleviin hankkeisiin, joiden osana toimenpiteitä voidaan edistää. Tunnistattekko muita hankkeita, joihin toimenpiteet tulisi kytkeä?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Tieliikenteen digitalisaatio tulee ainakin mieleen. Älykäs liikenne liittyy useisiin toimenpide-ehdotuksiin.

Keitä toimenpiteissä ja niiden toteutuksessa/mahdollisissa tulevissa hankkeissa tulisi olla mukana ja miten hankkeet tulisi resursoida? Olisitteko itse halukas osallistumaan toteutukseen?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Tähän olen vastannut osin jo edellä. Mukana on syytä olla asiantuntijat laajasti eri sektoreilta. Mukaan on syytä ottaa sekä julkinen että yksityinen sektori. Tärkeää on ottaa mukaan myös kansalaisnäkökulmaa edustavat tahot. Tutkimusta on syytä kanavoida esimerkiksi valtioneuvoston tutkimusrahoituksen kautta. Yliopiston edustajana ilman muuta olen valmis olemaan mukana hankkeissa, jossa sovelletaan tutkimuksen menetelmiä. Tämä ei koske minua vain henkilönä vaan myös edustamaani tutkimusyhteisöä. Yliopistot ja muut tutkimuslaitokset ovat avainasemassa tutkitun tiedon hankkimisessa ja analysoinnissa. Toimenpiteiden pitää perustua mahdollisimman pitkälti asianmukaisin menetelmin tutkittuun tietoon. Tutkimuksen ja käytännön toimijoiden tulee olla tiiviissä yhteistyössä.

Vapaamuotoinen lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työryhmä on tehnyt hyvää työtä. Tämä selvitys olisi pitänyt tehdä koronasta riippumatta. Raportissa on kuvattu hyvin nykytila ja hahmotettu myös sitä, miten digitalisaatiota hyödynnetään jatkossa. Koronasta on aiheutunut jotain hyvääkin, jos työryhmän toimenpide-ehdotuksista edes pääosa toteutuu. Digitalisaatio on esitetty yvin mahdollisuutena, ei uhkana. Hallittu digitalisaatio on omiaan edistämään jopa ilmastonmuutoksen hallintaa.

Tolvanen Matti
Itä-Suomen yliopisto - Oikeustieteiden laitos